

SLOVENSKI UČITELJ

1913

VERI

OMIKI

UZGOJI

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH
UČITELJSKIH
IN KATEHETSkih DRUŠTEV

ŠTEV. 6.   LETNIK XIV.

TISKARNA KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

Vsebina:

	Stran
Petje po notah v ljudski šoli	121
Z visokega mesta	127
Iz življenja — za življenje	130
Hospitirajmo	133
Katehetski vestnik	134
Učiteljski vestnik	139
Vzgoja	141
Raznoterosti	142
Slovstvo in glasba	144
Listnica uredništva	144
Razpis učiteljskih služb. (Na ovitku.)	

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za „Slomškovo zvezo“ 5 kron; naročniki-člani „Društva slovenskih katehetov“ plačajo tudi 5 kron.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

SLOVENSKI UČITELJ

Glasiló slovenskih kršćanskih učiteljskih
===== in katehetskih društev. =====

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slov. katehetov“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, 15. junija 1913.

Štev. 6.

Marija Šerc:

Petje po notah v ljudski šoli.

(Predavanje pri ljubljanski podružnici »Slomškove zveze«.)

Danes mi je govoriti o predmetu, ki ima zelo vpliven odgojni pomen, čudovito moč nad človeškim srcem in bi moral imeti bolj častno mesto med ljudskošolskimi predmeti, kakor ga ima, to je o petju. Kaka umetnost je petje in kako moč ima, opeva v krasnih stihih vrli naš pesnik Anton Medved.¹

Bratje, zapojmo!

Bratje, zapojmo s krepkimi glasi
žalosten ali vesel napev!
Dviga, tolaži v vsakem nas časi
prsi čutečih krilati odmev.

Petju je dana sladka oblast.

Pesem popeva borna sirota,
da si tolaži duševno bol;
pesem življenja lajša ji pota,
tožno popeva, joka napol.

Petju je dana mila oblast.

Glasno pastir na travniku poje,
ptica ga spremlja, vonja mu cvet.
S krono ne menja radosti svoje,
pesem življenje, travnik mu svet.

Petju je dana čista oblast.

Kadar telo se v zemljo preséli,
trudno od pota, temnih skrbi,
pesem nam bodo zadnjo zapeli,
grob zapustili solznih oči.

Petju je dana žalna oblast.

Ko smo v mladosti plavali zlati,
v mehko smo zibel legli na noč,
pesem zapela lepo je mati,
v sèn zazibala nas tiho pojoč.

Petju je dana nežna oblast.

Hodi iz doma slepec do doma,
gosli od javorja v roki drži,
zdušno zapoje, kamor priroma,
pesem junaška neti ljudi.

Petju je dana krepka oblast.

Pesem zveni na toplem zapečku,
vnuku jo poje mož sivolas.
Duša topi se nežnemu dečku,
v dedov zamaknjen bajni je glas.

Petju je dana čarna oblast.

Pesem nas spremlja v zemskem življenji,
vanjo izlivamo radost, boleost,
v upanju, strahu, veselju, trpljenji
pesmi odmev ostane nam zvest.

Petju je dana stalna oblast.

Pevajmo torej v bratovskem krogu,
dvigaj nas pesem, zveni nam v slast!
Pesem je ljuba samemu Božu,
rodu vzvišuje vsakemu čast.

Petju je dana višja oblast.

¹ Anton Medved: Poezije, str. 4 squ.

O odgojni vrednosti, o oblasti petja ne bom govorila, pač pa bi rada s temi vrsticami malo navdušila za petje po notah v ljudski šoli. Na mnogih šolah se poučuje petje po notah, a večje je število šol, kjer se ne. Na nekaterih šolah so dosegli s petjem po notah uspehe, da se človek mora čuditi; dobe se glasbeno izobražene učiteljice in tudi učitelji, ki bi najraje in so tudi note in pesmarice vrgli čez krov, češ, kdo se bo ubijal s tem, saj jim, namreč otrokom, ne gre v glavo.

Dobro, da je letos po ljubljanskih ljudskih šolah vpeljana Druzovičeva »Pesmarica«. Drugo leto jo uporabljam pri pevskem pouku, žal mi je, da je nisem že prej; a ni šlo... Pregledavši obe stopnji »Druzovičeve pesmarice«, sem se jih z veseljem oprijela in na tem mestu izrekam srčno hvalo ravnatelju Glasbene Matice, g. Franu Gerbiču, za predober nasvet, kako poučevati po notah s pomočjo omenjene pesmarice. »Pogum, ne plašite se truda v začetku! Začetek je težak, kadar bodo največje težkoče premagane, bo pouk lahek in prijeten.« Tako je bilo in je.

Odkrito priznam, da so bile nekatere pevske ure tako naporne, trudapolne, da sem mislila, tako ne bo šlo. A takoj druga pevska ura je bila že prijetna; zazveneale so mi besede gospoda ravnatelja po ušesih: »po premaganih težkočah pojde gladko.« In res je šlo. Pozabljen je bil trud.

Splošno se pripozna, da se petje na ljudskih šolah preveč zanemarja. Med ljudskošolskimi predmeti je petje prava pastorka. Malone vsak predmet je bil v zadnjih letih deležen kake reforme, le ubogo petje je ostalo tam, kjer je bilo. Zadovoljno je bilo vse z mehničnim poukom po posluhu, izvemši one maloštevilne šole, ki že dolgo poučujejo po notah. Naj ne govorim jaz, ampak mož-strokovnjak, da vidimo, kako malo veljave ima mehansko dromljanje v očeh pravih glasbenikov.

Druzovič navaja v Didaktiki leta 1906., str. 7., to-le obsodbo glasbenega pisatelja Kretschmarja: »Wie lange dauert es bei diesem Vorzeigen und Nachsingen von einzelnen Takten und Abschnitten, bis ein Stückchen fertig wird. Bequeme Lehrer lassen deshalb immer die ganze Klasse singen und schreien.« Tako metodo imenuje omenjeni pisatelj »Marter«.

Kaj nam je torej storiti? Kako naj poučujemo petje? — Izognimo se mehanski poti ter skušajmo uporabljati najboljšo metodo, da izobrazimo glas, posluh, ritmični čut in dosežemo smoter ljudskošolskega petja: »Mladino je naučiti pravih in lepega petja, s tem se oblaži srce in oživljava domoljubna in verska čuvstva. Usposobijo naj se, da pojo enoglasne in dvoglasne popevčice s posebnim ozirom na narodne in cerkvene pesmi.«

Poleg cerkvenih se uče otroci tudi svetnih pesmi; a tu nam je strogo paziti, da se ne vtepe vmes kaka poulična pesem, kar se kaj rado zgodi.

Šolniki-učitelji, ki so sprejeli po Pestalozzijeveh načelih sestavljene pesmarice, so se varali v svojih pričakovanjih; tega pa ne moremo in ne smemo reči o Druzovičevi »Pesmarici«. Varna, lahka in prijetna pot pelje do cilja. Kakšna pa je ta pesmarica? Vse najdeš v njej, česar je treba v ljudski šoli. Snov je razvrščena po pedagoškem načinu od lažjega do tež-

jega. Začenja s pesmico in z vajami, ki so obenem ritmiške, melodijske in dinamske. Teorije ni preveč, kolikor je je uprav treba. Važnejše je pevanje pesmic, ki jih je v knjigi kar na izbiro. S posebnim veseljem pojo otroci pesmi, če so poprej dobro predelali melodijske vaje; nežna in ljubka pesem jim je v pohvalo in plačilo. Pesmi, ki je težka, ni treba mnogo pojasnjevati, le ponovne in zopetne vaje je treba v obeh glasovih. — Ura petja le prehitro mine, ako je potrebno delo lepo razdeljeno: četrť ure petje melodijskih vaj, četrť ure vaja kake nove pesmi, četrť ure ponavljanje, četrť ure cerkveno petje. Cerkevne pesmi so otrokom posebno ljubke, zato jih ne smemo zapostavljati, osobito ker se z njimi najbolj goji pravilno petje.

Petje po notah nikakor ni tako neuspešno in dolgočasno, kakor se na videz dozdeva. To je res, da je treba nekaj tednov ali tudi mesecev dokaj hladnega potrpljenja; ko so pa premagane poglavitne ovire, se že oglašajo učenci, še prej pa učenke, ki same pogajajo tone malih pevskih vaj. Početkoma so posamezne tako pogumne, da se oglašé in prepejejo vajo »prima vista«. Oči vseh so obrnjene nanje, tiho je po razredu. Drugo, tretjo uro jih je že več, in tako se počasi oglašajo še druge. Pri vsaki vaji bi rade pokazale, da jo znajo peti. Kako veselje, če zadenejo tone! Vesel otroški obraz je plačilo učiteljici za trud.

Izgovore, da se preveč časa potrať pri poučevanju petja po notah, zavračam uprav z nasprotno trditvijo. Časa ravno pridobim, kajti pesmi se priuče mnogo hitreje, ako otroci le količkaj berejo note, kakor če jih učim mehanično le po posluhu. Izguba časa v početnem pouku je bogato povrnjena pozneje.

V nižjih razredih se ne more drugače poučevati in prepevati kot po sluhu; z majhnimi pesmicami se vežba posluh in glas, na srednji in višji stopnji pa le po notah.

Vsi metodiki soglašajo v tem, da se mora zistematsko izobraževati glas, posluh in ritmiški čut, to se doseže z melodijskimi vajami, kar je mogoče le po notah. Otroci se naučé v ljudski šoli glavnih predmetov vsaj toliko, da znajo uporabljati in nadaljevati svoje znanje; o petju se dosedaj ne more tako reči, osobito pri onih otrocih ne, ki niso imeli dobrega posluha, ko so vstopili v ljudsko šolo. To so pa vsi oni pomilovanja vredni otroci, ki nikoli ne slišijo doma pevskega glasu. Pridejo v šolo, ne znajo nobene pesmice zapeti, poučuje jih na nesrečo še učiteljica ali učitelj, ki nima nobene vneme za petje; otroci večinoma v zboru pojo, kriče. Če takega otroka slučajno učiteljica pozove, naj zapoje pesemco, se prestraši, ne spravi nobenega glasu iz grla ali pa zapoje popolnoma napačno. Kaj sledi nato? »Sédi — nimaš posluha, ne glasu!« Ta ostrí ukaz se kar zapiči v otrokovo dušo; le redkokdaj se posreči milejši učni moči zbuditi veselje do petja, da ima otrok pogum peti z drugimi. Celó hudo pa dene otroku, kadar se mu učitelj ali učiteljica posmehuje, ko ne pogaja tonov, in če se z njim vred še smejejo součenci in součenke. V otroškem srcu je strto veselje do petja za vselej. Zakaj se tako ravna pri petju? Ali že zna otrok v drugem razredu sestaviti spis, dovršiti risbo,

analizirati stavke, izpeljati račune? Kako neki! Navajaš ga, poučuješ, nagovarjaš, vzpodbujaš, kaznuješ, samo da se izvežba, da se nauči. Zakaj nimaš tudi pri petju nekoliko potrpljenja? Kratka sodba: »Ne znaš, nimaš posluha!« — je uničevalna. Lahko bi navedla mnogo slučajev iz dolgoletne prakse. Tako en zgled. Deček je dobil v šolskem naznanilu namesto reda v petju — črtico, znamenje, da nima posluha. Res je, nihče mu kot malemu otroku ni pel; svoje mamice še poznal ni; prezgodaj mu je umrla. V šoli je bil vprašan: »Zapoj pesmico!« Ni je znal. Umevno, ker nihče doma ni pel. »Ne znaš peti!« Nihče ga nato ni mogel pregovoriti, da bi pel. »Zakaj nič ne poješ?« Gospod učitelj je rekel: »Ne znam nič.« V domači krog tega dečka pride sorodnica, ki zna igrati na citre. Igrala in pela je lahke narodne slovenske napeve. Kdo je bil njen najzvestejši poslušalec? — Mali deček. Kmalu je znal več narodnih slovenskih popevcic in jih prav prikupljivo pel. Zakaj? Poslušal je, zanimalo ga je, pel je, vadil se je.

Še en zgled. Imela sem učenko v prvem razredu. Bila je vzor pridnosti in tudi nadarjena; imela je za vzgojo otrok vnete starše. Dobi šolsko naznanilo. — Same enojke, a v petju »3«. Srčne solzice so tekle, da bi lahko izmle »3«. Pela je, vadila se je, v sedmem razredu je imela v petju »1«. Na učiteljsku v Gorici je dobila »odlično« in sedaj kot učiteljica v Gorici prav pridno goji šolsko in cerkveno petje pri svojih učencih, sodeluje pri koncertih. Kjer more kaj storiti za petje — stori.

Lani dobim »Vabilo k šolski veselici«. Vabil je odbor društva »Šolski Dom« v Gorici. Šolsko veselico so priredili učni zavodi koncem šolskega leta. Kako me je razveselila vest, da je za dve točki sporeda pripravljala otroke omenjena učenka — učiteljica v Gorici. Volila je neko otročjo spevoigro in žela za trud cbilo pohvale. Zakaj ji je moč tako delovati?

Strto ji ni bilo veselje do petja; vadila se je z železno vztrajnostjo, naučila se je.

Tretji zgled. Imam še učenko v razredu; reklo se ji je, naj ne poje, ker nima ne glasu, ne posluha. Nič ni znala zapeti. V Družovičevi II. stopnji so lahke vaje; začela je peti posamezne tone, vaje in pesmice. Z veseljem in natihem so jo opazale součenke. Bila je vprašana; prepela je pesmico, sicer z malimi napakami, toda kako veselje v razredu! Čez nekaj ur zapazim, da se je pridružila boljšim pevkam.

Tej učenki in z njo še drugim je zbudila veselje do petja le Družovičeva »Pesmarica«. Lahke melodijske vaje so ji dale poguma; rada se vadi in se bo tudi nekaj priučila.

Zelo napačno je, ako se v nižjih razredih prepevajo težke pesmi. Otroci izgube veselje, učitelj se zastonj muči. Pevsko nadarjeni otroci se jih pač nauče, drugi pa molče. Prvi so ponosni in kriče, drugi so žalostni. Tak pevski pouk nima nobenega pomena, ne učnega, ne vzgojnega. Če je pa pesmica lahka, jo vsi pojo, tudi manj nadarjeni otroci. Pri lahkih napevih se že mora gledati tudi na to, da se vadijo otroci tudi prednašati.

Bilo je mnogo prerekanja, ali naj se poučuje petje po notah ali po posluhu. Pouk po notah se je namreč zdel in se še zdi mnogim pretežak. Zmagali so zagovorniki not. Družovičeva pesmarica je pokazala pravo, netežko pot, ki zbuja veselje do petja ter privede do uspehov. Najjasnejši dokaz, da je učbeni način v tej pesmarici dober, je pač ta, da se nauče peti tudi taki otroci, ki niso poprej nikoli peli. Pesmarica uvaja otroke po psiholoških zakonih v petje na ta način, da nudi najprej lahke stvari, potem težje, da napreduje stopnjevaje, da nudi deloma melodijozne vaje, deloma pesmice, da skrbi za prijetno izpremembo, kar osobito deklice zelo ljubijo.

Zakaj naj se še uče otroci petja po notah? ... Za slabe otroke je nota pomoček, ki z njim hitreje in laže pomnijo napev in njegove melodične in ritmične posebnosti ter olajša ponavljanje starih pesmi.

Nazorni elementi pevskega pouka so intervali in s pomočjo intervalov se izuri pevec v petju po notah. Mnogo vaj je treba, da se uho vsaj deloma priuči intervalom. Podlaga intervalom je trizvok, s toni trizvoka se orijentuje otrok v vrsti.

Ritmiški glas se pa razvija le s taktom. Pri vajah in pesmih morajo otroci taktirati. Ščasoma se temu tako privadijo, da kar vedno taktirajo.

Če se je zbudilo zanimanje za petje, naj se učiteljica potruži, da ga vzdrži. Naj se pojejo take pesmi, ki mladini posebno ugajajo. Priljubljene in dobro priučene pesmi naj se večkrat ponove. Včasih si smejo otroci sami izbrati kako prikupljivo pesem, tako se vsaj spozna, kaj jim ugaja, kak okus imajo. — Boječi, slabši pevci naj stojijo pri boljših pevcih; nauče se od njih in tudi bolj pogumno pojo. Če preizkušamo petje — vsak pevec mora vsaj enkrat pred razredom peti za red — bodimo takrat bolj prizanesljivi, saj so nekateri otroci že boječi, kadar jim je odgovarjati, kaj šele takrat, kadar jim je peti. Večji pogum dobé, ako poje ob prvem tudi drugi glas. Silno rade poje učenke dvoglasno; z dvoglasnim petjem dobé čistejšje glasove in razvija se še bolj ritmični čut. Če se predolgo in prenaporno poje, izgube otroci veselje; biti mora torej povsod prava mera. S prenapornim, posebno s kričečim petjem se razvijajo bolezni v grlu. Siliti jih tudi ne smemo, da bi peli v previsokih legah, ali pa drugi glas, če ga ne morejo, ali pa obratno. Pridnim in dobrim pevcem ali pevkam naj se dovoli, da včasih sami lepo in pravilno zapoje naštudirano pesem. Kako je tiho po razredu, kako poslušajo slabejši otroci; tako petje jih zelo užiga in silno dobro vpliva nanje.

Tupatam se pa lahko dodá še kaka nadura, posebno za izredne sluščajje ali slovesnosti. Takih vaj se otroci radi udeleže in so ponosni, da smejo sodelovati.

Cerkveno petje potrebuje mnogo vaj, zato morajo biti posebne pevske skušnje, da učenke sigurno in lepo pojo. Le gojimo pridno cerkveno petje, ki je mladini tako priljubljeno, da si smatra za odlikovanje, ako peti na koro pri šolskih slovesnostih, ki jih uprav lepo ubrano petje močno povzdiguje. Koliko se povzdigne n. pr. slovesnost prvega sv. obhajila, ako

učenke na koru lepo pojo. To je za pevke najveselejši, najlepši dan; nanj se pripravljajo z vso vnemo dobro vedoč, da se izberejo najlepše pesmi za to šolsko slovesnost.

Kaj bi bil majniški izlet brez petja! Kak lep spomin se vdolbe v mlado srce na skupni izlet, kjer so preživeli otroci nekaj srečnih ur med prepevanjem milih, domoljubnih pesmi, med smehom in nedolžno zabavo. Solnčen dan, cvetoča narava in lepo ubran mladinski zbor, ali si moremo misliti čistejše sreče?

Kako prijetno poteka ura ženskih ročnih del, če pojo med delom lepe narodne, umetne, bodisi svetne ali nabožne pesmi. Mnogo, mnogo bi se o vplivu petja še lahko naštelo, kako nas razvedruje, kako razveseljuje srce, kako nas dviga iz duhamornih misli kvišku — a ni časa in ni moja naloga.

Preden preidem k sklepu, naj omenim še nekoliko o učbi pri petju po notah.

Analizira se melodijska vaja ali pesem. Učenka pove, kakšen je tonski način, takt, taktuje po predpisanem taktu, šteje takte, pove, kakšne so note in pavze, prečita note po imenu, določi intervale, zapoje nekatere intervale, pogleda še predavalna znamenja; tako je vse pripravljeno. Otroci zapoje skalo in trizvok skupno in postopno, iz trizvoka poiščejo začetni ton. Skupno prepojo vajo po notnih imenih, po samoglasniku ter zraven taktujejo.¹ Prečita se in pojasni besedilo, nato se poje pesem ali vaja po besedilu.² Pove se o glasbeniku najvažnejše, o pesniku in o pesmi, je li narodna ali umetna.

Tako sem le nakratko očrtala metodično postopanje. Vsak učitelj, učiteljica, ki poučuje petje, naj se dobro, temeljito seznanj z izvrstno metodično knjigo H. Druzoviča: Didaktika, II. del. Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli. Izdala »Slovenska šolska matica«, 1906. Ta knjiga navduši za petje po notah in vse pojasni, česar je treba pri pouku petja v ljudski šoli. Nič ne pretiravam, ako jo imenujem neprecenljivo knjigo, izvrstno navodilo in kažipot pevski učiteljici ali učitelju.

Lansko leto je izšla najmlajša knjižica na glasbenem polju, dozorela je po dolgoletnem uspešnem delovanju velezaslužnega profesorja g. Frana Gerbiča. Ima naslov: »Metodika pevskega pouka«.

»Knjižica ni obsežna,
a je zlatnikov vredna.«

To je pravi »vademekum« za vsakega pevskega učitelja in učiteljico. Da, pojdi z nami, zlata knjižica, vodi in kaži nam pot, da se bo izboljšalo in povzdignilo slovensko petje v slavo božjo in v ponos našega slovenskega naroda, kakor to sam želi sloveči glasbenik.

Če imamo taka izvrstna sredstva za ta prelepí predmet na razpolago, in sta nam vrla glasbenika tako natančno očrtala pot pevskega pouka, ni

¹ Brez spremljevanja na harmoniju ali na goslih.

² Kadar pa vajo 3—4krat prepojo, naj se spremlja pesem na harmoniju ali na goslih. To je nekako posladkanje za posluh.

treba nobeni glasbeno izobraženi učiteljici, ki ima veselje do petja in ga more poučevati, dolgo premišljevali; odločila se bo za pouk petja po notah. Saj je padla stara trdnjava — mehanski pouk. Čemu še upor proti temu poučevanju, ko je že v drugih državah (Švici) zakonito določen pouk po notah. Neki znamenit glasbenik mi je rekel: »Ne bo dolgo in tudi pri nas se bo na ljudskih šolah zakonitim potom uvedlo poučevanje petja po notah. Želeti bi bilo, da bi se to kmalu uresničilo. Vpeljan bi bil povsod enak pouk, primorane bi bile tudi one učne moči poučevati po notah, katere še nimajo dosedaj veselja do tega.

Le poučujmo petje po notah, vadimo mladino, da bo znala, zapustivši šolo, uporabljati dar petja, ki je ravno nam Slovencem prisojen v toliki meri. Slovenski napevi — kako so krasni! Še tujci občudujejo naše pesmi. — Parižane je kar očaral mili spev: »Kje so moje rožice«. Kardinalu Katschthalerju se je omilila Marijina pesem: »Marija skoz življenje«. To so peli na Domplatz v Solnogradu Slovenci in Slovenke ob Marijinem kongresu in so jo morali ponoviti.

Slovensko petje je Dunajčanom izredno dopadlo ob priliki evharestičnega kongresa na Dunaju, bilo je neki posebno lepo in veličastno.

Čitalo se je, da je prof. Thomas na c. kr. glasbeni akademiji pravil, da mu je došlo veliko starejših in novejših pesmi iz cele Avstrije, med temi je ravno neka slovenska pesem naravnost pravi biser, tako je krasna in lepa. Slomšek pravi: Lepa pesem je božji dar. Slovenci imamo krasne pesmi in prelep dar petja. Če ima ljudska šola veliko naloge glede petja in mnogo, mnogo pevskonadarjenih otrok, zapustivši šolo, nima prilike več, da bi se v petju izobraževali, storimo, kolikor moremo za glasbeno oliko naše šolske mladine. Končam te borne vrste s prekrasnim Medvedovim stihom:

»Pesem je ljuba samemu Bogu,
rodu vzvišuje vsakemu čast.«

A. Č.:

Z visokega mesta . . .¹

Monakovsko katehetsko društvo je doživelc že svoj srebrni jubilej. Najpomembnejše pri tej slavnosti je gotovo to, da ste čč. gg. oskrbeli slovesno službo božjo in da ste se z javno pobožnostjo zahvalili Bogu za vse dobrote, ki jih je izkazal tekom te dobe vam, vašemu društvu in po društvu še mnogim domačim in tujim katehetom. Naj dobrotljivi Bog to vašo zahvalo poverne z novim blagoslovom za bodoče delo.

V vašem društvenem stremljenju se je najbolj pojavljala skrb, podati verstvenemu pouku pravo obliko. To vnamo moramo le hvaliti; kajti ne glede na to, da prava učbena pot močno

¹ Govor nadškofa dr. pl. Bettingerja o priliki 25 letnice katehetskega društva v Monakovem.

vpliva na učne uspehe, moramo metodičnemu vprašanju posvetiti tudi iz drugih ozirov vsa pozornost. Ako se oziram na zahtevo sv. pisma, ki veli, da je treba »sancta sancte tractare«; ako se svečanost sv. skrivnosti v katoliški Cerkvi izvršuje z največjim zunanjim sijajem, v najlepši zunanji obliki; ako s psalmistom vsi pobožni verniki ljubijo lepoto hiše božje ter to ljubezen udelejujejo z ogromnimi žrtvami za krasoto altarjev, cerkvene oprave in cerkvene notranjštine, — potem zahteva isto verno-pobožno čutenje, da podajemo tudi božjo besedo, božje resnice in zapovedi krščanske vere mladini v vredni in sveti obliki, v obliki, ki je vredna tako važne vsebine. Jezik, razdelitev, izvajanje, uporaba, vaja in ponavljanje: v vsem naj se uveljavlja zakon »Sancta sancte tractanda«. V tem zmislu bo učba, bo učbena tehnika in vse drugo prizadevanje, ki hoče to tehniko izpopolniti — Bogu dopadljivo delo, bo Bogu na čast. Naj vam ljubi Bog ta trud in to vnemo poplača, kakor sploh vse poplača, kar se izvrši v njegovo čast, v njegovem Imenu!

Pozornost svojo ste po pravici in predvsem strnili v to, da bi dosegli tem večje uspehe pri izobrazbi duha in srca otrokovega. Otrok naj svojo vero spoznava, naj jo ljubi, naj po veri tudi živi. Posledice verstvene nevednosti in površnosti so po raznih deželah silno žalostne. Hvala Bogu, da nam vrata do šole, kjer imamo priliko, da mladino v verstvenih vprašanjih razmerno lahko temeljito poučujemo, še niso zaprta. Toda naša resna skrb bodi, da ne nujamo kamna mesto kruha. Ta bojazen ni neupravičena; o tem nas prepričujejo vedne in čedalje pogostnejše tožbe, da je mladina, ki zapušča vsakdanjo šolo, tako pomanjkljivo poučena v verstvenem znanju, in da se ta pomanjkljivost pojavlja neredkokrat prav očitno pri osebah, ki pripadajo odličnejšim krogom in ki bi od njih z ozirom na večjo priliko za izobrazbo pričakovali temeljitejšega verstvenega znanja.

To dejstvo nas opravičuje, če sklepamo, da je bil verstveni pouk v tem ali drugem oziru pomanjkljiv, da se je vsebina verstvenih resnic nudila mladini na neumljiv, ne dovolj jasen način, v obliki, ki v srcih otrok ni zbudila zanimanja, raditega tudi ni moglo biti zadostnega umevanja. Površno poučevanje ni imelo in nima zagotovila, da bi se vsebina verstvenih resnic trajno ohranila v spominu in v srcu. Mrtvo in mrzlo kamenje namesto krepkega in redilnega kruha, ki naj bi prešel v kri in meso! Ne smemo dolžiti, da so te vrzeli in ti nedostatki nastali vselej in zgolj vsled pomanjkljive resnosti in vsled nezadostne marljivosti katehetove; ampak umetniku je manjkalo umetniške spretnosti, zato pa se je moralo delo ponesrečiti. Zato pa kličem: Bog naj blagoslovi vaše delo in vaše prizadevanje, ki stremi za tem, da se ta umetnost vedno boljbolj razširi ter raznese tudi do najskrajnejše meje naše domovine, da postane skupna last vseh, ki se ukvarjajo s tako visoko nalogo verstvenega poučevanja.

Dobro pa vam je znano, da vsebuje in obravnava verstveni pouk resnice nadnaravnega značaja, in da je na tem polju milost božja

veliko bolj potrebna kot pri kateremkoli poučevanju, in da velja tu bolj kot kjerkoli svetopisemska beseda: »Ako Gospod ne zida hiše, se zastonj trudijo zidarji.« Pomoč božjo potrebuje ne samo katehet, ki naj jo prosi v pobožni molitvi in ki naj se zanjo usposobi z vrednim življenjem, ampak potrebuje jo prav tako tudi učenec, da bo prišel do pravega spoznanja, da se bo nadnaravnih resnic in zapovedi s pravim umevanjem oprijel in jih trajno v sebi obdržal. Vsi vemo, kako važen predpogoj za vse dejanske milosti je stanje posvečujoče milosti božje in pa dobra, sveta volja; zato pa je že z ozirom na neposredni uspeh katehetskega poučevanja potrebno, da neĝujemo in gojimo pobožno mišljenje in srčno čistost v naši mladini. Srce, ki laglje — ker je čisto — sprejema vase milosti, bo tudi voljno sprejelo verstvene nauke ter jih bo trajno osvojilo, da bodo kot oživljajoč kruh prešli v meso in kri. Dal Bog, da bi vsi, ki izvršujejo vzvišen posel mladinskega poučevanja, to resnico zadostno in resno vpoštevali!

Čč. gospodje! Sad vašega dela ne sme biti samo verstveno znanje, temveč in v prvi vrsti verstveno življenje. Verstveno znanje mora biti most do življenja po veri. Verstvena vednost brez verstvenega življenja ni le brez vrednosti pred Bogom, ampak nakopava le še večjo odgovornost pred božjim Sodnikom; kajti kdor drugače živi, kot je po pravi veri poučen, je kazni vreden; kdor pa ravna iz ne popolnoma zadolžene nevednosti, bo mileje sojen. Ako torej hočete, da boste šolskim gojencem s svojim poučevanjem resnično koristili, ako hočete izvrševati zveličavno delo, potem morate vse, kar učite in razlagate, oploditi za življenje; potem se morate zavedati, da je vaša vestna in odgovornosti polna dolžnost, vse, kar učite, izpremeniti v dejstvo, prenesti in pretvoriti v verske vaje ter te vaje skrbno nadzirati in kontrolirati. Ako to dolžnost zanemarite, ako vsled vnemarnosti katehetove udejejevanje verstvenega znanja v življenju gojencev izostane, potem je bilo njegovo delo kljub vsi umetnosti in pridnosti — zastonj, potem njegovo delo ni bilo tako, kakršno Bog zahteva. Zavedajmo se dolžnosti, da moramo vzgajati zveste in iskrene katoličane, katoličane, ki svojih obveznosti ne poznajo samo po besedi, ampak jih tudi ljubijo in izvršujejo.

Vem, da je mnogo sovražnikov, ki mešajo ljujko in plevel med dobro pšenico, ki jo sejete; vem, da dostikrat rodna hiša, slabost in strast otrok in druge okoliščine zamore in zaduše dobre sadike, ki ste jih skrbno negovali. Za vso to nesrečo niste vi odgovorni. Skrbimo, da bomo mogli reči: »Jaz sem storil vse, kar sem mogel in kar sem bil dolžan«; potem bomo tudi mi deležni obljub »Qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellae fulgebunt in perpetuas aeternitates«. (Daniel XII., 3.)

D. S. 1900

Marica pl. Kleinmayrjeva:

Iz življenja — za življenje.

(Dalje.)

(Uporabne računске naloge v ljudski šoli.)

2. Podrobno.

a) Prva stopnja. (Številni obseg 1—20.)

Važnost uporabnih nalog poudarjajo vsi šolniki, in to po pravici. Razlikujejo se pa nazori o obsegu in meri, kakor tudi o načinu, kako se naj obravnavajo. Vsekako se morajo otroci vaditi že v prvem razredu, dasi dopušča duševna zmožnost otrok le najpreprosteje. Vežbajo naj se v nalogah iz najbližjega obzorja učencev, vse v najenostavnejši obliki. V začetku izberemo le take uporabne naloge, ki jih lahko ponazorujemo, da torej učencem lahko stavimo pred oči predmete, o kojih računamo. — Nastane vprašanje, kako je obravnavati uporabne naloge na spodnji stopnji. Da bi učenci na dano vprašanje takoj odgovorili brez sklepa, ni odobrati, ker na ta način otroci malo pridobe. Kadar učitelj začetkoma tako ravna, se bodo učenci kasneje težko oprijeli oblike, ki je potrebna poznejši stopnji. Priporoča se torej, da se prične z uporabnimi nalogami šele tedaj, ko se je številni obseg primerno razširil in imajo otroci precej spretnosti in gotovosti v računanju z neimenovanimi števili, v začetku seveda le v seštevanju.

Komaj poveš otrokom uporabno nalogo, so že vse roke v zraku; vsak hoče prvi povedati odgovor. Pustimo jim veselje, naj v svoji vnemi takoj povedo odgovor. Nato se jim ponazoruje zaključek za seštevanje. Računamo tako, da stavimo predmete neposredno pred oči, kasneje pa jih predočujemo s tem, da jih narišemo. »Stvari in slike rabimo, da olajšamo razumno presojanje stvarnih razmer in zavisnost količin v nalogi. Ko smo vadili več uporabnih nalog na prvi in drugi način, vadimo dalje na stvarnih predstavah brez predmetov in brez slik.« Tako Črnivec.

Kako ponazorujemo s predmeti zaključek za seštevanje.

Anica ima 3 jabolka, dobi še 2 jabolki; koliko jih ima sedaj? Kdo mi zna to ponoviti? N!

Danes se bomo natančneje učili, kako treba računati (misliti), ako hočemo izvedeti, koliko jabolk ima Anica. — X jabolk je imela? [3 jabolka.] [Se polože na mizo.] X jih še dobi? [2 jabolki.] [Se položita na mizo.] Ali ima sedaj več ali manj? [Več.]

Kdo mi vé povedati tako kakor bom kazala: X jabolk ima Anica? [3 j. + 2 j.] Ako ne vé povedati tega noben učenec, pomaga učitelj; n. pr.: Anica ima 3 j. + j.? [Anica ima 3 j. + 2 j.] Opozorimo učence, naj poudarjajo i n. Kar je sedaj več učencev povedalo, je zaključek. Ponovi še ti zaključek, ali zaključ! Zaključ! še ti, ti... Vsi! Učitelj kaže vedno na jabolka, učenec govori, gledajoč na jabolka. — X j. so 3 j. + 2 j.? [3 j. + 2 j. = 5 j.] Kako mi boste odgovorili, ako sedaj še enkrat vprašam,

koliko jabolok ima Anica? [Anica ima 5 jabolok.] Kar ste sedaj odgovorili, je odgovor. Ponovi odgovor ti, ti... Vsi! — Ko smo tako izvršili nekaj nalog, predočujemo naloge z risbami.

Ko dobe otroci spretnost v zaključku za seštevanje, preidemo k zaključku za odštevanje.

Ponazorovalni zgled z risanjem.

Francek ima 8 h, kupi svinčnik za 2 h; koliko mu še ostane? — Danes se hočemo učiti, kako je treba zaključiti in odgovoriti pri tej nalogi. — X h ima Francek? [8 h.] Narišem jih. $\circ\circ\circ\circ$ — Kaj si kupi? [Svinčnik.] Narišem tudi svinčnik. — X je dal zanj? [2 h.] Označim ju. Ali ima potem manj? [2 h manj.] Da ima manj, zaznamujem z znamenjem »manj« [—] Francku ostane 8 h — 2 h? [8 h — 2 h.] Ponovi! Kar ste sedaj povedali, je zaključek. Ponovi zaključek ali zaključni A, B, vsi! X h je 8 h — 2 h? [8 h — 2 h = 6 h.] X mu torej ostane? [6 h.] Ako sedaj še enkrat vprašam, koliko h ostane Francku, kako mi boš odgovoril? [Ostane mu 8 h — 2 h, torej 6 h.] Ponovi! — Tako se izvrši več računskih slučajev. Ko otroci dobro razumejo učni postopek, odpade risanje.

Zaključek za množenje.

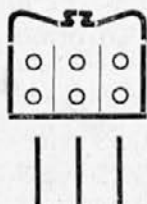
Tonček kupi tri svinčnike, 1 svinčnik velja 2 h; koliko veljajo 3 svinčniki? — Ponovi nalogo! Kdo zna zaključiti, X veljajo 3 svinčniki? [3 svinčniki veljajo 2 h + 2 h + 2 h.] Dobro, pri tej nalogi pa lahko zaključimo tudi drugače. Poslušajte! X svinčnikov je kupil Tonček? [3.] Narišem jih. $\begin{array}{c} \text{---} \\ | \\ \text{---} \end{array}$ Koliko velja 1. svinčnik? [2 h.] Narišem ju. X velja 2. svinčnik? [Tudi 2 h.] Narišem ju. In koliko velja 3. svinčnik? [2 h.] Narišem. Kolikokrat po 2 h smo narisali? [3 × po 2 h.] Kolikokrat po 2 h veljajo torej 3 svinčniki? [3 svinčniki veljajo 3 × 2 h.] Ponovi! To, kar ste sedaj povedali, je zaključek. Zaključni A, B, vsi! Učitelj kaže na podobo, otroci sklepajo. — X h je 3 × 2 h. (6 h.) X veljajo 3 svinčniki? [6 h.] Kdo mi zna sedaj odgovoriti, ako vprašam, x veljajo 3 svinčniki. [3 svinčniki veljajo 3 × 2 h, to je 6 h.] To je odgovor. Ponovi odgovor! — Tako se izvrši še nekaj nalog, potem pa sklepajo in odgovarjajo otroci, ne da bi učitelj risal na tablo. — Pozneje se lahko ponazoruje naloga šele po izvršitvi; s tem pomagamo zlasti slabejšim učencem, da lahko razumejo in računajo tudi ti. Sestavljene naloge, za katerih rešitev se rabi več računskih operacij, se ne priporočajo na tej stopnji. Pač pa je primerno, da pravkar obravnavani nalogi pridružimo drugo ali tudi tretjo, katerih vsebina je s prvo v zvezi. N. pr. Franica ima 8 h, dobi še 4 h; koliko ima sedaj? [12 h.] Koliko mora še prihraniti, da si lahko zamenja z dvajsetico? — Tudi je treba otroke navajati, da o lahkih, napisanih računskih slučajih tvorijo sami uporabne naloge. Ti zgledi so lahko temelj poznejšim računom. Taka samodelavnost veseli otroke in je zanje prijetna izprememba in vzpodbuja. — Uporabne naloge stavimo otrokom tudi lahko v podobi ugank; n. pr. Mislim si neko število; ako odstranim 3, mi ostane 5; katero število sem mislila? — Kateremu številu moram prišteti število 5, da dobim 8?

b) Druga stopnja. (Številni obseg 20—100.)

Na tej stopnji nadaljujemo uporabne naloge iz seštevanja, odštevanja in množenja, kakor smo jih vadili na prvi stopnji. Prav tako, kot na prejšnji stopnji, naj se tudi tu varuje učitelj, da ne bo hitel od enega besedilnega zgleda do drugega; ob takem ravnanju postanejo otroci raztreseni in njih pozornost se oddalji od računstva samega. Računa naj se zlasti s K in h, — m, dm, cm, — kg, dkg, — l, hl. Vaditi je pretvorne naloge. Pretvarjajo naj se K v h, dvovinarnike, desetice, dvajsetice, — m v dm, cm in kolikor je tej stopnji primerno, tudi obratno.

Ko si pridobe otroci primerno spretnost v merjenju, sežemo tudi po tozadevnih nalogah.

Zgled za razvitek zaključka za merjenje. Mirko ima 6 h, kupil bi rad svinčnike; 1 svinčnik velja 2 h; X svinčnikov lahko kupi? Ponovi! Kaj vemo? (Da ima 6 h.) Narišem denarnico in v njej 6 h. Kaj vemo še? [Da velja 1 svinčnik 2 h.] Kaj hočemo pa izračunati? [X svinčnikov lahko kupi.] X velja 1 svinčnik? (2 h.) X mora dati za 1. svinčnik? [2 h.] X mora dati za 2. svinčnik? [2 h.] X mora dati za vsak svinčnik? [2 h.] Za vsak svinčnik mora dati 2 h, dobi torej toliko svinčnikov, kolikorkrat lahko dá 2 h; to si ogledjmo na sliki! (Učitelj kaže.) Za ta 2 h dobi ta svinčnik, za ta 2 h ta svinčnik itd. — Kolikokrat je Mirko lahko dal 2 h? ($3 \times$.) Kolikokrat sta 2 h v 6 h? ($3 \times$.) Ker sta 2 h v 6 h $3 \times$, zato dobi Mirko koliko svinčnikov? [3.] Pravimo: Mirko kupi lahko toliko svinčnikov, kolikorkrat sta 2 h v 6 h. Ponovi! — To je zaključek. Ponovi! Izračunaj! Pevej odgovor! [Za 6 h dobi 3 svinčnike.]

Ta oblika zaključka provzroča otrokom največ težkoč, zato naj se ponazoruje ponovno in z različnimi predmeti. Pozneje odpade ponazovanje. Z nekaj vprašanji privedemo učence do pravilnega zaključka. Za gorenji slučaj bi zadostovalo n. pr. Koliko velja 1 svinčnik? Za 2 h dobiš torej x svinčnikov? [1 svinčnik.] Koliko svinčnikov pa dobiš za 6 h? [Za 6 h dobim toliko svinčnikov, kolikorkrat sta 2 h v 6 h.] — Ko so si otroci osvojili način računskega zaključka za merjenje in so si pridobili nekoliko spretnosti v deljenju, preidemo k zaključku za deljenje.

Ponazorovalni zgled s predmeti.

4 dečki dobe 8 zvezkov; koliko zvezkov dobi 1 deček? Ponovi! Kaj nam je znano? Kaj hočemo izračunati? Koliko dečkov bo dobilo zvezke? [4.] Pridi A, B, C, D k mizi! Koliko zvezkov dobe 4 dečki? [8.] E, pridi še ti k tabli! Ti smeš 4 dečkom razdeliti 8 zvezkov. [Deček pride, dá se mu 8 zvezkov.] Ako hočemo izvedeti, koliko zvezkov dobi 1 deček, moramo zvezke med dečke razdeliti. Ker so 4 dečki, X delov bomo torej naredili? [4.] Dobro! Razdeli na 4 dele in daj vsakemu dečku en del. [Razdeli.] Kako se imenuje en tak del, ako naredimo 4 dele? [Četrtni del ali $\frac{1}{4}$.] Koliki del od 8 svinčnikov dobi torej 1 deček? [4. del ali $\frac{1}{4}$.] Koliko pa je to, le poglej, koliko ima vsak deček? [2 zvezka.] Koliko zvezkov je $\frac{1}{4}$ od 8 zvezkov? [2.] Pravimo: 1 deček dobi $\frac{1}{4}$ od 8 zvezkov. Ponovi!

To je zaključek. V tem zaključku govorimo o nekem delu, kako bomo torej to izračunali? [Delili.] Deli! Odgovor. — Ponazoruje se še nekaj računov na ta način. Potem se razvije nekaj zgledov po obrazcu na šolski tabli. Nato odpade ponazorovanje. Po nekaterih zgledih zaključijo otroci sami.

Zelo važni so računi o cenah. Take naloge naj se pridno vadijo, ker nam jih nudi vsakdanja potreba.

Sklepamo na tej stopnji:

a) od ednote na množino; n. pr. 1 kvačka velja 10 h; x 6 kvačk?

b) od množine na ednoto; n. pr. 5 klopčičev prejice velja 80 h; x 1 klopčič.

(Dalje.)

Prof. dr. J. Demšar:

Hospitirajmo.

Nedavno se je v tirolskih gorah ponesrečil premožen Dunajčan. Njegov vodnik se je moral zagovarjati pred sodiščem. Mož je sicer dokazoval, da je bil predrzni hribolazec svoje nesreče sam kriv, toda nič ni pomagalo. Vodnik je bil obsojen. Tedaj mož jezno potegne iz žepa svojo legitimacijsko knjižico in jo vrže v kot z besedami: »Naj bo vodnik, kdor hoče, jaz ne bom več.« Vsak učitelj je že pri svojem delu doživel ure, po katerih bi bil najraje v kot vrgel svoja izpričevala ter dekrete in rekel: »Naj bo učitelj, kdor hoče, jaz ne bom več.« Kdor dela le za to, da v začetku meseca pospravi svoje kronice, ta res še najmanj čuti bridkosti šolskega dela. Ako pa opravlja učitelj svojo službo z vso resnobo v prepričanju, da je od njegovega dela v mnogem oziru odvisna sreča otrok in staršev, je v veliki nevarnosti, da ga duševno ubijejo neuspehi pri delu, čeprav so morda le navidezni. Toda z obupanostjo ničesar ne dosežemo. Le v geslu »Pogumno naprej« moremo upati primernih uspehov. Eno najlažjih in najuspešnejših sredstev za napredek v šolskem delu je hospitiranje.

Mnogokrat preizkušen latinski rek pravi, da je bednemu v tolažbo, če ima v svoji bedi tovariše. Potolaženega in za svoje delo poživljenega se mora čutiti učitelj, ki vidi, da v svojih težavah ni osamljen. Kratek vpogled v delo tovarišev prepriča učitelja, da nima samo on ovir pri svojem delu za srečo otrok. Kako more biti potolažen dobro misleči učitelj, če vidi, da njegovi uspehi niso tako slabi, kot si domišljuje. V domišljiji si je naslikal za svoje delo tako gladka pota in si je zastavil tako visoke cilje, kot jih v življenju redno ni najti; odtod prevare in iz njih izvirajoča obupnost. Njegov starejši tovariš ima baje pri svojem delu tako lepe uspehe; šoli že odrasla mladina mu je hvaležna, starši ga hvalijo, predstojniki priznavajo njegove zasluge. Poglej nekolikokrat v njegov razred! »Glej, glej,« si misliš, »saj jaz tudi ne dosežem dosti manj; nekatere reči se mi celo bolje posrečijo. Odkod moja nezadovoljnost? Preveč zahtevam, pa prelahko hočem imeti svoje delo.« Zbudi se vesel pogum, ki ga je ravno učitelju in vzgojitelju tako živo treba.

Napačnega zaupanja v samega sebe pa se je seveda učitelju še posebno treba varovati. Delo za dušno in telesno srečo otrokovo pač ne sme biti polje, na katerem bi smel človek brezobzirno streči svoji domišljavosti. Uspešno ti pa pobija domišljavost hospitacija, ki ti brez dvoma odkrije to in ono pomanjkljivost pri delu. Kolikokrat je uspeh pri šolskem delu odvisen od stvari, ki so videti malenkostne. Sama teoretična izobrazba učitelju še ne pripomore do »pedagoškega takta«; treba je praktičnih vaj. Zato so na učiteljskih vpeljane vadnice in zato se od kandidatov za srednješolsko službo zahteva poizkusno leto. Največ pa pridobi od hospitacij učitelj, ki že iz lastne izkušnje pozna težave samostojnega dela v šoli. Kako nam je odbirati učno stvarino in izrabljati že predelano učno snov, kako vpraševati in popravljati napačne odgovore, kako napravljati pouk živahen in zanimiv ter pospeševati samodelavnost učencev, kako hvaliti in grajati, o vsem tem nas nekaj ur v tujem razredu bolje pouči kot cele knjige teoretičnih pravil.

Nagle narave, ki za vsako malenkost udarijo med učence z gromom in bliskom, se lahko na zmernih učiteljih prepričajo, kako blagodejno vpliva na učence dušni mir vzgojiteljev in da z neprimernim ravnanjem večkrat sami najbolj motijo pouk ter zapravljajo po nepotrebem dušne moči.

Vendar teoretične izobrazbe ne smemo zanemarjati. Nasprotno. Le tedaj bo hospitacija obrodila resnične sadove, če so nam pedagoška, metodična in didaktična pravila že dobro znana.

Kakšne hospitacije so najprimernejše? Hospitacije pri nastopih o priliki konferenc in tečajev niso brez pomena, vendar je pri takih priložnostih večinoma vse preveč umetno; najbolj poučna je brez dvoma hospitacija pri navadnem šolskem pouku. Težave, ki so s tako hospitacijo združene, so malenkostne v primeri s sadovi, ki jih more učiteljstvo od nje pričakovati.

Katehetsko gibanje.

Zopet kongres. Letos so se ojunčili ogrski katehetje. Katehetsko društvo v Budimpešti sklicuje kongres za katehetiko, ki bo od 30. junija do 4. julija v Budimpešti. Prijave za udeležbo sprejema: Hévey Gyula, prof., Budapest I., Atilla Körut 34. Članarina 3 K 20 vin.

Zagreško društvo vztraja z zahtevom, da bi se naj ne opustil letošnji katehetski tečaj, ki bi naj zanj glavno brigo imeli Slovenci. Mi smo naznanili, da imamo v Ljubljani katoliški shod in obenem shod katoliških slovanskih peda-

gogov, da torej ne kaže moči cepiti. Na zadnjem sestanku v Zagrebu so predlagali hrvatski tovariši samo dvadnevno zborovanje, na katerem naj bi se obravnavala najpotrebnejša praktična vprašanja iz kateheze ter sklenili, da pozovejo na sodelovanje katehetsko društvo v Trstu. Ako je bilo kaj odziva, ni znano.

Enodnevno zborovanje. 17. aprila se je zbralo 50 duhovnikov - katehetov v nižjeavstrijskem trgu Oberhollabrunn k celodnevni katehetski posvetovanju. Razpravljali so o enotnem molitveniku za dunajsko nadškofijo; o učnem načrtu za ljudske in me-

ščanske šole. Pri tem referatu so zborovalci soglasno pritrdili nasvetu, naj se pouk za prvo sv. spoved in prvo sveto obhajilo razdeli tako, da se nastavi prvo sv. obhajilo v 3. šolskem letu na praznik Vnebohoda, prva spoved pa naj bo dva ali tri tedne popred. (Malo kasni so s prvim sv. obhajilom. Op. ured.) — Referat »Zgodovinska učbenapot na nižji stopnji« je bil z odobravanjem sprejet; izražala se je želja, naj bi se čimpreje uvedla na kongresu za katehetiko soglasno odobrena knjižica »Bibelkatechismus«. Za srednjo stopnjo so zopet zahtevali več biblične zgodovine. Dokler pa se ne pomnoži število ur za verstveni pouk, naj si katehet — kakor smo že tudi v našem listu priporočali — pomaga na ta način, da za podlago krščanskemu nauku, kjer le moč, jemlje svetopisemske zglede. — Najbolj v živo je zadela razprava duh. svetnika Pichlerja »o katehetovi pripravi za katehizacijo«. Z neoporečno logiko je dokazoval, da je priprava potrebna, in kakšna naj bo. Brez priprave pouk ne bo jasen, razviden in temeljit. Katehet naj bo najprej sam na jasnem, kakšen naj bi bil končni namen njegove kateheze; potem naj si napravi načrt, naj si poišče podatkov, zglede, včasih je celo potrebno, da si določi celo izraze, ki jih bo rabil (n. pr. pri 6. zapovedi), da kateheza ne bo bolj škodovala, nego kristila. Kateheza bo napravila potreben vtis na voljo in našla odmev v srcu otrokovem, da ne bo ostalo brez trdnega sklepa za življenje, — le tedaj, ako je katehet sam nekako prevzet in vnet, ko razlaga sv. resnice in nauke. Vse to se pa doseže le po skrbni pripravi. — Kakšna naj bo priprava? Pri tem vprašanju je bilo veliko debatiranja. Vsebina te debate se dá strniti v sledečo zahtevo: Ako se smatra kateheza kot dušno pastirstvo (in to je brez dvoma), potem se bo vsak duhovnik potrudil, da bo porabil za pripravo toliko časa in kazal toliko vneme, kolikor mu je sploh možno; pomisliti je namreč treba, da je mnogokje, zlasti v mestih, šolski verstveni pouk edino in zadnje dušebrižno vplivanje na vernike današnjega časa.

Pripomnimo še, da so zborovalci kongreganisti po kratkem opoldanskem odmoru imeli v semeniški kapeli posebno pobožnost, potem pa še eno katehetsko predavanje. Sklenili so, da se bodo čez leto dni zopet sestali in priredili enako praktično zborovanje.

»Kateheza in življenje svetnikov«, o tem važnem vprašanju je razpravljal pri zadnji naši konferenci (dne 4. junija) prof. dr. Levičnik. Posegati v življenje svetnikov je živa potreba, če hoče katehet, da bo njegovo delo popolno. Včasih je življenje kakega svetnika edina rešitev, da imamo primeren pa tudi privlačen pripomoček za podavanje pri katehezi. V sv. pismu ne najdemo za vse slučaje primernih zgledov, zato je treba seči po knjigi »Življenje svetnikov«. Predavatelj je navajal mnogo primernih knjig, ki naj bi jih katehetje pridno porabljali. (Referat bomo objavili.) — V razgovoru je dr. A. Merhar zahteval, naj se oziramo pri katehezi kolikor možno na novejša svetnike, ker je njih življenje vse jasno in izpričano. — Isto je naglašal tudi kanonik Kržič: Svetniško življenje je takorekoč naše, nam bliže nego sveto pismo, ki se ozira bolj na judovske razmere. Kaplan Langerholz svetuje, naj se ob koncu šolskega leta naroči otrokom, da vprašajo doma, kdaj je njih god, kako je živel ta in oni svetnik, naj si ga poiščejo vsaj v pratiki itd. Če doma ne dobé pojasnila, bi se moral potruditi katehet, da se otroci pouče o življenju navadnih zaščitnikov. — Ob tej priliki se je izražala misel, kako nujno je potrebno, da bi nam ali Mohorjeva družba ali pa »Katoliško tiskovno društvo« v Ljubljani oskrbelo primerno knjigo s popisom svetnikov, njih imen itd., seveda s posebnim ozirom na slovanske dežele.

Mesto stalnega kateheta se ustanovi za šestrazredno ljudsko šolo na Viču pri Ljubljani.

Katehetske beležke.

Risanje pri verouku v šoli. Še nikoli mi ni bilo žal, da sem se v gimnaziji vseh osem let po dve uri na teden risanja učil. Kako to zdaj lepo porabljam. Lep, vzvišen pomen dobi ta umetnost uprav

pri krščanskem nauku, kakor sploh doseže vsaka umetnost (stavbarstvo, kiparstvo, slikarstvo in godba) svoj cilj, če služi veri. Le primeri zgodovino teh umetnosti.

Glede risanja v šoli se držim sledečih načel:

1. Risanje je najboljšje ponazorilo tudi zato, ker otroci vidijo, kako pred njihovimi očmi nastane slika in se torej opozore na posamezne dele ali momente predmeta, katerih bi sicer ne opazili.

2. Ohraniti je treba prave meje in zlato sredo; torej ne preveč risati, da ne postane verouk igranja.

3. Kako risati, slikati? Več ali manj le z enostavnimi črtami skicirati, kar je hitrejše in ker take risbe tudi marsikateri bolj nadarjen otrok rad in lahko sam v svoj zvezek nariše.

4. Kaj slikati? V I. razredu: cerkev, altar s tabernakljem in svečami, kelih in sv. hostijo, monštranca. V II. razredu bi se moglo skicirati stvarjenje sveta po dnevih, nariše se ime Jezus in Marija (monogram, porabno tudi za ročna dela), baldahin in monštranca, kelih in sv. hostija (kot priprava za prvo sv. obhajilo). V III. razredu se lahko prejšnje ponovi in še kaj dostavi (morda kako pojasnilo sv. maše). V IV. razredu lahko narišeš sveto deželo; pri pouku o sv. poslednjem olju mizo in vse, kar mora biti pripravljeno za ta zakrament; papeževo tiaro in trojni križ, Srce Jezusovo in Marijino.

Z vsem tem postane pouk zelo živahen, ker so marsikateri partije verouka preveč abstraktne. Učenci dobe veselje do svetih reči, jih bolje pojmujejo, ker se jim vse bolj vtisne v spomin, pa tudi v srce. Le primerjaj, kakšen razloček je med predavanjem s skioptičnimi slikami ali pa brez njih. E. R.

Pismeno izpraševanje. Tudi o tem smo že pisali. Katehet se sme poslužiti tudi te metode, ako si ne more drugače preskrbeti dovolj redov za presojo svojih učencev. Pismena naloga je naglo izpraševanje; katehet si pridobi na ta način precej časa, ki ga porabi za razlago in vzgojo. — Pismeno izpraševanje kateheta prepriča o domači pridnosti učencev. Odgovori na papirju mu pomagajo,

da je v stanu napraviti pravično sodbo o nadarjenosti, razumnosti in pridnosti svojih gojencev. Razočaranje ni izključeno. Našel bo včasih skrite vijolice: učence, ki ob ustnem izpraševanju radi boječnosti, radi počasnosti in neokretnosti ne napravijo dobrega vtisa ter jih katehet prišteje morda celo med »lenobe«; pismeni odgovori pa ga prepričajo uprav o nasprotnem: o točnem umevanju, o nepričakovani razumnosti. — Pismena naloga odkrije katehetu marsikatero pomanjkljivost pri razlagi. Koliko je besed, ki so otrokom nejasne, koliko stvari, ki jih je treba temeljiteje razložiti . . . So tudi razlogi, ki ne opravičujejo pismenih nalog, za izpremembo pa vendar ni napačno, če se katehet včasih loti tudi tega pomočka.

Kaj spada še k nazornosti? Ne samo raznovrstno poočitovanje s slikami, primerami in z zgledi, ampak tudi — in še prav posebno — *p r a v a m e t o d a*, ki se je poslužujemo pri pouku krščanskega nauka: to je brez dvoma prva zahteva nazornosti. K nazornosti spada tudi način predavanja; katehet naj kolikormoč in kolikor kaže, drastično pa tudi dramatično pripoveduje in priporoča vse, za kar hoče otroke vneti in pridobiti. Še nekaj je tesno zvezano z nazornim poučevanjem, a se premalo uvažuje, t. j. neko sveto navdihnjenje, ki naj prešinja kateheta v šoli. Pojasniti hočemo to zadnje zahtevo s primero. Vsakdo vé in naše ljudstvo čuti, da je velik razloček, ako duhovnik pobožno, zbrano in s svetim navdihom mašuje, ali pa če se vede pri sv. opravilu brezčutno, ako hlasta molitve, ako se neokusno in naglo suče, da je čimprej zopet v zakristiji. Eden mašuje zbrano, z duhom in s srcem, drugemu je vse le zunanost, izvrši vse v naglici brez prave umerjenosti, brez posvečenosti, brez svetega navdiha. Pri sv. daritvi prvega lahko ljudstvo iskreno in pobožno moli, pri maši drugega pa je hladno in brez pobožnega poleta. — Enako je tudi pri pouku krščanskega nauka. Naj katehet uporablja še toliko pomočkov, naj bo kateheza izdelana in opiljena po vseh pravih, ne bo kaj prida dosegel, ako manjka neke posvečenosti in svetega

navdiha, ki mehča in pridobiva srca otrók. Tega navdiha pa ne bo tam, kjer ni pravega združenja z Bogom. Kdor rad občuje z Jezusom v najsv. zakramentu, kdor se zaveda, da katehetska stroka ni sveteni predmet, ampak umetnost, ki naj lika in blaži srca ter jih pripravljaja za življenje po veri, ta bo zadel tisto sveto navdihnjenje, ki je krona nazornosti pri krščanskem nauku.

»Svetopisemske zgodbe se premalo poučujejo v šoli«, »za biblične zgodbe je premalo ur odločenih po naših ljudskih šolah«, to so tožbe, ki smo jih čuli na dunajskem kongresu za katehetiko, pa jih ponavljajo tudi nekateri cerkveni knezi. Katehet se tolaži z opravičenim izgovorom: »Ne morem vsemu kaj. Dajte mi več ur. Ob sedanjih tesnobi se moram zadovoljiti z najnujnejšim!«

Izgovoru ne moremo oporekati. Vendar pa bi si drznili trditi, da more katehet tudi ob sedanjem, za verouk pičlo odmerjenem času posvetiti bibličnemu pouku veliko več pozornosti kot je navada. Navajeni smo, da posezamo v svetopisemske zgodbe takrat, ko imamo uro, določeno v ta namen; premalo pa pritegnemo zgodbe k specielnemu pouku krščanskega nauka. Skrbimo, da bomo vselej, kadar je količkaj možno, pojasnjevali verstvene nauke s svetopisemskimi zgodbami! Izvajajmo iz njih verstvene resnice, posegajmo po zgledih v sv. pismo. Seveda zahteva dosledno spajanje sv. pisma in katekizma več priprave, več spretnosti, a trud bo obilno poplačan. Katehetom bi bilo močno ustrezno, ako bi se našel strokovnjak, ki bi sestavil primerno navodilo, katere (tudi manj navadne) biblične zgodbe bi se mogle porabiti pri raznih odlomkih krščanskega nauka, oziroma pri posameznih katehezah. Kdo bi se lotil? . . .

Med povzdigovanjem. Nedavno smo omenjali, da bi se pogostno prekrizavanje med povzdigovanjem lahko nekoliko omejilo, ker to ni poglobljena potreba, ampak da bi se bolj priporočala iskrena in pobožna molitev. V istem zmislu piše tudi prof. J. Franz S. J. (Chr. päd. Blätter 1913, p. 153.) »V naših deželah je navada,« tako pravi, »da se ljudje pri povzdigovanju štirikrat pre-

krizajo in da se pri vsaki elevaciji trikrat na prsi udarijo. Lepa navada, če bi se res vredno, pobožno in preserčno izvrševala. Duhovni pastirji imajo redkokdaj priliko, da bi se prepričali, kako je v praksi. Otroci, ki so dobro poučeni in se sploh lepo obnašajo, se še prekrizajo, da je komu podobno; odrasli pa včasih tako brkljajo z desnico okrog obraza, da je joj. Nekatoličani bi se nad tem gotovo pohujševali. »Bolje nič kot tako« sem si že večkrat mislil. Sodim torej, da ne bi bilo napačno, če bi rekli otrokom: »Ni treba ravno, da se štirikrat prekrizate, zadosti bi bilo, če napravite križ, ko zazvoni strežnik za prvo povzdigovanje, in zopet ko zazvoni za drugo povzdigovanje, ali pa ob koncu tega povzdigovanja. Poglobljena stvar, ki je ne smete nikoli opustiti, je pobožna molitev. Starejšim otrokom bi se lahko svetovalo, naj včasih prekrizavanje sploh opuste, da bodo mogli z večjo vnemo in pazljivostjo opraviti predpisane molitve.«

Šolarske knjižnice. Ko se nabavljajo knjige za šolarsko knjižnico, ima vplivno besedo tudi katehet, ki je v prvi vrsti dolžan skrbeti, da se ne vtihotapijo po nevednosti ali po neprevidnosti slabe stvari v knjižnico. Glede teh knjižnic veljajo za učiteljstvo sploh in za kr. šol. svete sledeči ministrski ukazi:

1. Ministrski ukaz ddo 3. jan. 1883, št. 13.456 ex 1882, nalaga učiteljstvu strogo dolžnost, »da odstranjajo iz šolarske knjižnice vse knjige, ki bi utegnile žaliti spoštovanje do verstva, ljubezen do dinastije ali patriotično čuvstvo«.

2. Ministrski ukaz ddo 12. jul. 1875, št. 315, daje sledeča navodila: a) Za šolarsko knjižnico je odgovoren dotični šolski voditelj. b) Za šolarsko knjižnico se ne sme kupiti, ne zastoj sprejeti nobena knjiga, ako je ni poprej učiteljsko osebje točno in natančno prečitalo, po zgoraj danih zahtevah presodilo in kot primerno odobrilo. c) Preden se knjiga uvrsti v knjižnico, mora učiteljsko osebje v zapisniku izrecno potrditi, da je odobrena in primerna; učitelj, ki je čital knjigo kot ocenjevalec, se lastnoročno podpiše na dotično mesto v zapisniku

ter s tem prevzame odgovornost, da je knjiga primerna. d) . . . Ako se dozna, da je kakšna knjiga, ki je že v knjižnici, neprimerna, jo mora vodstvo takoj odstraniti.«

3. Ministrska naredba ddt. 16. dec. 1885, št. 2324, ukazuje, naj se izvrši revizija vseh knjižnic na ljudskih in srednjih šolah. Šolski voditelji, oziroma ravnatelji naj skrbe, »da se vse knjige, ki so v verskem, patriotičnem ali nravnem oziru sumljive, takoj izločijo in odstranijo«.

Veronauk — brez reda v spričevalu. Knez nadškofijski konzistorij v Pragi je izdal 4. decembra 1912, pod št. 14.183 tole objavo: »Katoliški otroci, ki v spričevalu niso dobili reda o znanju veronauka, ne morejo v višji razred. To določbo je sprejel c. kr. dež. šolski svet dne 25. septembra 1912, št. I. 2943, ob specialnem slučaju, ko so katoliški starši zabranili, da se njih otrok ni smel udeleževati krščanskega nauka in torej ni mogel dobiti nikakega reda v spričevalu.

Zgledi.

Duhovno delo usmiljenja.¹ Dne 16. avgusta 1912 so se utaborili v hladni dolini Agordo italijanski gorski lovci, ki so se vrnili od naporne vojaške vaje v hribih. Med vojaki je bil tudi neki Luigi Lana od letnika 1890.; bil je že — kakor se to med Italijani večkrat dogaja — oženjen, dasi še tako mlad. Žena ga je prišla obiskat ter prinesla s seboj tudi tri mesece starega otročiča, ki se je z njim mladi Lana ob vaškem vodnjaku prav po domače zabaval. Kar nenadoma se čuje opomin trombe za nastop. Vojaštvo se v naglici uvrsti in čaka povelja. Poveljnik pride s svojim pribočnikom ter prebere mirno in hladno ukaz, ki zahteva 200 mož za tripolitansko vojsko. Bledih lic je poslušalo vojaštvo imena onih tovarišev, ki naj bi izpopolnili prazna mesta padlih brambovcev na vročih afričanskih tleh. Marsikomu se je izvil turoben vzdih iz razburkanih prsi, ko je čul med četo »zaznamenovanih« tudi svoje ime. Marsikomu je ušla iz ust tudi ostra kletvica ob neprijetni in raz-

burljivi novici, da se bo moral iti merit s krvoločnim Turčinom v peščeno Afriko. Tudi Luigi Lana je bil med neprijetno presenečenimi; tudi on bo moral v Tripolitanijo. Ta žalostna novica ga je tako prevzela, da je jel besneti kot bi bil nor, zraven pa je izgovarjal tako grde kletvine, da je bilo groza. Besnel je zoper vse, kar je svetega, zoper najsvetejši zakrament, zoper prečisto Devico, tako da so se zgražali celo taki tovariši, ki niso bili bogve kako občutljivi, rahločutni ali pa pobožni.

Bolj nego vse druge je pa bolelo to divje roهنenje in drzno preklinjevanje njegovega nadlovca Ivana Marangoni, rod. iz Isola Vicentina. Ta nadlovec je živel popred v samostanu kot redovnik sv. Frančiška z imenom Fra Carlo. Ko je bil poklican, da služi domovini kot vojak, je dajal vsem tovarišem najlepši zgled. Hudo mu je bilo zlasti, ko je čul grdo preklinjevanje. Rekel je: »Skoraj rajši bi šel sam v Afriko, kakor da moram poslušati tako besnenje.« O tej izjavi je čul tudi Lana. Ni mu dalo mirovati; hiti k nadlovcu Marangoniju, pa ga proseče nagovori: »Ali je res, da bi šel ti namesto mene v Tripolis?« — »Res je, da sem o tem govoril; toda preden se zagotovo odločim, se moram posvetovati z Bogom.« Junaški nadlovec se je odstranil za trenotje ter pohitel v vaško cerkev, da bi se ondi z Jezusom posvetoval o delu usmiljenja, ki ga je imel izvršiti. Ko se vrne, stopi Lana k njemu pa mu reče: »Sto lir ti dam, vse ti dam, če me uslišiš!« — »Ne maram denarja, samo nekaj bi zahteval od tebe.« — »No, kaj?« — »Obljubi, prisezi mi pred Bogom in pred tovariši, da ne boš nikdar več klel!« — Lana je bil globoko ganjen, pa je prisegel z vso resnostjo, da se bo skrbno varoval vsake kletvine. Na vse navzoče je ta prizor napravil globok vtis. Ko je poveljnik Alfred Oliva potrdil to nenavadno menjavo, je šibal pred vsem vojaštvom grdo, nedostojno in kaznivo preklinjevanje, ki je le v sramoto vojaštvu in ki domovini ne bo doneslo blagoslova božjega. Tovarišu Marangoniju so pa vsi vojaki ob slovesu polni spoštovanja stiskali roke in mu voščili srečno vrnitev.

¹ »Emmanuel«, 1913, št. 2.

Učiteljski vestnik

Zastopniki c. kr. dež. šol. sveta na Kranjskem, ki jih je imenoval cesar za dobo šestih let: Častni kanonik dr. J. Lesar, semeniški ravnatelj v Ljubljani; častni kanonik A. Kržič, prof. v Ljubljani; Adolf Sadar, mestni učitelj v Ljubljani; vladni svetnik dr. R. Junowicz, realčni ravnatelj v Ljubljani. Za namestnike so imenovani: Častni kanonik dr. Iv. Svetina, gimn. prof. v Ljubljani; dr. A. M. Levičnik, gimn. prof. v Ljubljani; Fr. Schiffrer, mestni učitelj v Ljubljani; profesor A. Achitsch. — Za namestnika deželnošolskega referenta dvornega svetnika Oskarja viteza Kaltenegger je imenovan okrajni komisar dr. Franc Vončina. — Šolski svetnik dr. Franc Detela, gimn. ravnatelj v pok., ravnatelj A. Črnivec in šolski svetnik H. Gartenauer so imenovani za namestnike šolskih nadzornikov v dež. šolskem svetu.

Mesto stalnega suplenta na ljubljanskih ljudskih šolah se bo v bodoče opustilo, ker je deželni odbor izprevidel, da ni nujno potrebno. V Ljubljani je namreč dovolj praktikantinj, ki komaj čakajo, da pridejo na vrsto, ko se nudi kaj zaslužka.

Umrli je na Kresnicah dne 25. maja g. J. Wohinc, učitelj v pok.

Novo stavbo jeseniške šole so jeli že graditi. Dela so prevzeli domačini.

Ureditev učiteljskih in katehetskih plač v Šleziji. Šleski deželni zbor je sprejel v aprilskem zasedanju 1913 zakonsko predlogo, ki določa ondotnemu učiteljstvu take-le plače:

a) Definitivni ljudski učitelji se razvrste v pet razredov (po 20%) s temeljnimi plačami po 1600, 1800, 2000, 2200, 2400 K. — Štiriletnic je osem; vsaka dovoljuje 10% dotične temeljne plače.

b) Meščanski učitelji imajo tri razrede s temeljnimi plačami 2400, 2600, 2800 K. — Meščanski katehetje imajo svoj status z začetno plačo 2800 K. Štiriletnice se računijo tako kot sub a).

c) Učitelji, ki imajo samo zrelostno spričevalo, dobivajo 1000 K letne remu-

neracije; učitelji z usposobljenostnim spričevalom pa 1400 K.

d) Izprašane učiteljice ročnih del dobe plačo od ure, in sicer po 60 K na leto od tedenske ure, neizprašane pa po 50 K.

e) Stanarinska pristojbina namesto naravnega stanovanja znaša za učitelje od 100 do 600 K; za nadučitelje na petin večrazrednicah od 400 do 800 K; za ravnatelje meščanskih šol od 500 do 1000 K.

f) Službena doba: 35 let (od stalnega namesčenja dalje).

Ta zakonska predloga bo v kratkem predložena za potrjenje.

Nagle smrti je umrl 30. maja okrog polnoči v Levpi na Goriškem ondotni učitelj-voditelj Emil Hojak, star šele 24 let. Po postavi pravi korenjak je bil zvečer v veseli družbi še dobre volje in poln življenja. Preden se je vlegel k počitku, ga je zadela kap; obležal je mrtev ob postelji. Domačine je vest o nenadni smrti tako krepkega mladeniča sila pretresla.

C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je nanovo konstituiran imel prvo sejo dne 6. junija. Predsednik ekselcena baron Schwarz je pozdravil stare člane in novega zastopnika učiteljstva Adolfa Sadarja. Bivšemu rednemu članu ravnatelju Črnivcu se je izrekla zahvala za dolgoletno delovanje v c. kr. deželnem šolskem svetu.

Imencvanja. V seji c. kr. deželnega šolskega sveta za Kranjsko dne 6. junija so bili imenovani sledeči gg. učitelji in gdčene. učiteljice: **V i d e r** Marija, **V e n c a j z** Milena, **L o n č a r** Frančišek, **K u n a v e r** Pavel za Spodnjo Šiško; **S e v e r** Amalija za Dobrovo pri Ljubljani; **P r i m o ž i č** Ivan (nadučitelj) za Mekinje; **K r i š t o f** Anton za Radomlje; **Š i m e n c** Gabriela za Zalog; **K l a n č a r** Avgusta (nadučiteljica) in **K e n d a** Angela za Kamnik; **C e r a r** Angela za Črnuče; **D e r m e l j** Miroslav (nadučitelj) za Višnjo goru; **F u r l a n** Terezina za Šmartin pri Litiji;

Hiršman Marija za Ambrus; Ambrožič Josip (dosedaj stalni suplent) za I. deško šestrazrednico v Ljubljani; Zakrajšek Marija za Metliko; Kosin Miroslav za Gorenje Jezero; Draxler Adam za Planino pri Črnomlju; Poljšak Felicitia in Luschützky Julijana za Suhor. — **Začasni pokoj** je dovoljen gđčni. Ani Moos v Spodnji Šiški; Kalin Julijana je premeščena iz Vrem v Podkraj.

Dvorazrednica je dovoljena v Stranjah in v Malem Slatniku; v Knežaku se zgradi nova štirirazrednica.

Naša zborovanja.

Gorenjski »Slomškarji« v Kropi. Gorenjska podružnica naše zveze je sklicala 15. maja svoje člane k zborovanju v Kropo. Predsednik je v pozdravnem nagovoru z zadovoljstvom poudarjal, da je vlada z zadnjim imenovanjem nadzornikov pokazala naklonjenost tudi naši zvezi. Učiteljstvo Slomškove zveze se čuti počaščeno ter se bo z ozirom na to častno vpoštevanje na višjem mestu v bodoče še z večjo vnemo in še z večjim ponosom prizadevalo, da bo v celem obsegu ustrezalo častitljivemu geslu: Vse za vero, dom, cesarja!

Predavanje tovariša Pleničarja o kroparski industriji, o njenem pričetku in razvoju je bilo prav poučno in času primerno. Po zborovanju je bilo ogledovanje tovarne žebeljske zadruga, ki je že dokaj moderno opremljeno; ogledali smo si tudi domače žebeljske delavnice, v katerih se pa zrcali ne kaj prida razveseljivo življenje Kroparjev. — Navzočih je bilo lepo število članov iz Slomškove zveze (29), dva župnika-kateheta ter nadzornik K. Simon. Prihodnje zborovanje bo 3. julija na Bohinjski Beli.

Delo za slov. pedagoški kongres, ki je zanj prevzel skrb odbor »Slomškove zveze« in ki se bo vršil v dneh katoliškega shoda v Ljubljani, je porazdeljeno. Govorniki so deloma že določeni, deloma je treba še porazgovora z zastopniki drugih slov. narodnosti. Odbor je

imel sejo 31. maja v Ljubljani. Sporeda v podrobnosti še ne moremo objaviti, ker moramo gledati, da spravimo naša zborovanja in seje v sklad s splošnim sporedom katoliškega shoda.

Podružnica »Slom. zveze« za litijski okraj je zborovala dne 15. majnika t. l. v Zatičini. Udeležba je bila številna. Samo tovarišic in tovarišev smo našli okoli trideset. To je znak, da se razvija naša podružnica prav lepo in da ni več daleč čas, ko bodo nasprotniki v litijskem okraju v manjšini. Počastila je naše zborovanje tudi veleč. duhovščina v lepem številu. Po pozdravu predsednika tov. Zieglerja je sledilo predavanje tov. Samca in tov. Lužarja. O predavanju tov. Samca (O ljudskem petju v cerkvi in o petju v ljudski šoli) se je razvila živahna debata. Tov. Lužar bo objavil svoj referat v »Slov. Učitelju«, tov. Samec pa v »Slov. Glasbeniku«. Po predavanju se je poslovil od naše podružnice njen dosedanji predsednik tovariš Ziegler, ki se je preselil na Ig. Ob slovesu se je poznalo vsem navzočim, da so ga imeli radi. Na predlog tov. Jevnikerja je bil voljen odbornikom tov. Lobč, odbor pa si je izvolil predsednikom tov. Poláka.

Kamniška podružnica »Slomškove zveze« je ob najlepšem vremenu zborovala 8. maja v Zgornjem Tuhinju. Tako slovesno še nismo bili kmalu kje sprejeti kot tu; pozdravljalo nas je streljanje, pa tudi mnogo zastav je plapolalo zborovalcem v pozdrav. Tov. Malenšek je referiral »O vplivu domišljije na človeka«. Predavanje je bilo zelo zanimivo in prepleteno z mnogimi anekdotami. Opiraje se na to predavanje nam je tov. Krische podal nekatere zanimivosti o vodiški »zamaknjenki«. Zborovanje je bilo povoljno obiskano. Tudi dva nova tovariša iz tuhinjske doline sta priglasila vstop v »Slomškovo zvezo«. Poznamo pa tudi nekatere tovariše in tovarišice, ki kažejo malo zanimanja za našo organizacijo. Prihodnje zborovanje bo 21. junija v Moravčah.

Vzgoja

»**Moderni pedagoški problemi** v luči krščanskega svetovnega naziranja«. S tem velikopoteznim načrtom hoče nastopiti letos 5. in 6. avgusta južno-nemški odsek društva za krščansko vzgojno znanost v zvezi s pedagoško ustanovo »Cassianum« v Donauwörthu. Odlični znanstveniki so se že priglasili kot predavatelji: dr. J. Göttler, vseučiliški profesor v Monakovem; dr. W. Toischer, vseučiliški profesor v Pragi; prof. dr. J. Weber itd.

Nadzorstvo v kinoglediščih naj se tudi pri nas uredi tako kot na Dunaju, drugače bo ministrska odredba, ki je nedavno izšla, iluzorična. Na Dunaju je novoustanovljeni vzgojni svet odredil, da se vsake nove predstave po vseh kinoglediščih udeleži po en učitelj, oziroma učiteljica s policijsko izkaznico. O predstavi mora sestaviti natančno poročilo in ga oddati vzgojnemu svetu, ki napravi, ako je potrebno, primerne korake, da se prepovedo nedopustni filmi. Tako nadzorstvo naj bi se povsod vpejalo.

Pedagoški tečaj v Inomostu. Meseca septembra (od 10. do 12.) bodo imeli v Inomostu pedagoški tečaj. Pokroviteljstvo je prevzel dež. glavar eksceleca dr. Kathrein. Pripravljalni odbor je objavil širši oklic, ki iz njega povzamemo sledeče momente:

Že desetletja se trudi na stotine mož, teoretičnih učenjakov ter izvedenih praktikov, da bi zasledili na polju vzgojne znanosti nova pota, nova sredstva in celo nove cilje. Mnogo poizkusov so se že lotili; dostikrat niso imeli nič uspehov, včasih so bile poizkušnje celo v kvar vzgoji; vendar pa mnogostransko prizadevanje ni bilo popolnoma brez koristi. Naša skrb bodi, da gotovi in dobri rezultati novejših predagogike ne bodo ostali skriti zakladi, ampak da postanejo skupna last vzgojiteljev, učiteljev in katehetov, ne da bi odstopili od večnoresničnih temeljnih načel krščanske vzgojne znanosti. Da se to doseže, se bo sklical pedagoški

kongres, ki bo združil v Inomostu najveljavnejše pedagoške strokovnjake. — Med govorniki najdemo vseučil. prof. dr. Krusa (pedagoške smeri sedanjosti); bogoslovnega prof. v Celovcu dr. Gattererja (skrb za moralo in njen vpliv na ljudsko moč); vseuč. prof. dr. Foersterja z Dunaja (mladinska vzgoja in skrb za šoli odraslo mladino). — Omenjamo še nekatere razprave: Delovna šola (učitelj Weigl — Monakovo). Verstvenost kot vzgojni faktor (dr. Gatterer). Mladinsko slovstvo (ravnatelj dr. Hornich z Dunaja). Šport in športni namen (prof. A. Müller — Monakovo). Zdravstvena pedagogika (Weigl — Monakovo). Času primerna dekliska vzgoja (grofinja Marschall — Dunaj). — Pristopnina 3 K. Oglasiti se je: Pädagogischer Kurs, Innsbruck, Stift Wilten.

Nekaj pravil za krščanske vzgojitelje.

1. Bodi tak, kakor želiš, da bi bili otroci.
2. Stori, kar morajo tudi otroci storiti.
3. Opusti, kar morajo opuščati otroci.
4. Živi, kakor morajo tvoji otroci in gojenci živeti, toda ne le takrat, ko te vidijo in slišijo, ampak tudi takrat, ko te ne vidijo in ne slišijo.
5. Ako zapaziš kako pomanjkljivost pri otrocih, preišči samega sebe, svoje delo in življenje.
6. Ako čutiš, da imaš sam napake, grešnosti in nerednosti, poboljšaj najprej samega sebe, potem izboljšuj, kar je slabega na otrocih.
7. Védi, da bo tvoje okolišče tako in ne drugače kot odsev tvoje osebnosti.
8. Ako pripustiš, da te vodijo vsak dan božji nagibi, tedaj boš tem lažje vodil otroke, ki so ti izročeni.
9. Če boš bolj poslušal božji glas, bodo tudi otroci bolj poslušni tvojemu ukazu.
10. Vse, kar te loči od Boga, je velika škoda za otroke.
11. Vzor brez ljubezni do otrok je podoben luni, ki pač sveti, greje pa ne.
12. Vzor s srčno in iskreno ljubeznijo do otrok je kakor solnce, ki s svojimi žarki vse poživlja. (Die kath. Volksschule 1912. S. 201.)

»**Struna ljubezni**«. V najvažnejše, a tudi najtežavnejše vprašanje vzgojnega delovanja je posegel z veliko spretnostjo

pa tudi z modro previdnostjo marljivi sodruđnik »Bogoljubov« dr. Ant. Zdešar C. M., ki je v svojo »šolo krščanske popolnosti« uvrstil tudi dva znamenita članka, ki imata naslov »Zaljubljenost« in »Ljubezen bodi čista«. (Glej »Bogoljub« 1913, šte. 5. in 6.) To vprašanje povzroča vzgojiteljem mnogokrat zelo bridke ure in jih spravlja v nemalo zadrego zlasti, če jim vest očita, da morda kot taki na to polje niso posegli s spretno roko ter niso storili v celem obsegu svoje dolžnosti. Priznamo. Ni lahka stvar lotiti se takih kočljivih stvari in »brenkati na struno ljubezni« tako, da bi bilo na vse strani prav. Zato smo pa tembolj hvaležni učenemu in v duhovnih vprašanjih izvedenemu dr. Zdešarju, ki je s tako odločnostjo in jasnostjo posvetil v temine, v katerih dostikrat blodi in brodi nevesča in nepoučena naša mladina ter se pogreza v blatu nečednosti. Marsikdo izmed tistih, ki so poklicani, da kažejo nevarne kotanje, da svare pred zablodami mladostnega, ki-

pečega srca, kar nehoti pa tudi hote preskoči to poglavje vzgoje, češ, saj nič ne pomaga o tem govoriti, saj bi se mladina pohujšala, ako bi govoril o tej mikavnosti. — Toda toliko, kot prinaša »Bogoljub« iz peresa dr. Zdešarja, se sme — po naši sodbi — učencem in učenkam ponavljalne šole ali 8. razreda ljudskih šol brez skrbi povedati; pa ne samo sme, mora se jim obrazložiti, saj potem izlepa ni več prilike, da bi jih kdo poučil, kakšno bodi življenje in obnašanje zaročencev, kako ravnati, da pridejo mladeniči in mladenke s častjo v zakon. Poučevanje dr. Zdešarja je jasno, odkrito, prepleteno s sv. pismom, sempatja s šaljivimi izreki in krepkimi ocvirki, zraven pa preveva ves pouk taka resnost in dostojanstvenost, da mora dobro učinkovati. Priporočamo to »šolo« vsem, ki jim je vzgoja resna skrb, ki hočejo odraslo mladino obvarovati nevarnosti, da ne zajde na opolzka pota nedovoljenega in nesrečnega znanja.

Raznoterosti

Nimamo sreče. V Lvovu se je poročil ljudski učitelj Taranko s hčerko židovskega bogataša Arona Bartfelda, ki se je poprej dala krstiti ter je postala katoličanka. Židje so vsled tega obadva na nesramen način preganjali pred in po poroki. Dne 27. decembra 1912 so udrli židje celó v učiteljevo stanovanje ter odvedli ubogo ženo, ko je bil mož odsoten. Orožništvo še doznaj ni prišlo na sled zločincem. — Gotovo je, da tudi ne bo, kajti židje so že poskrbeli, da so in bodo na varnem.

500 katoliških učiteljev je nedavno zborovalo v Parizu. Nastavljeni so na privatnih katoliških šolah ter tvorijo začetek katoliške učiteljske organizacije na Francoskem. Na kongres je prišel tudi rektor katoliškega vseučilišča v Parizu, M. Baudrillart; naznanil je navzočim novico, da se je republika Kolumbija obrnila do njega, naj izbere izmed katoliškega učiteljstva sposobne učitelje za učiteljišča v južnoameriški

republiki, ki ne mara za neverne, državne učitelje, ampak hoče katoliških mož.

Katoliško učiteljsko društvo za Italijo vidno napreduje. Katoliški učitelji so pri zadnji volitvi dveh zastopnikov v najvišji naučni svet dosegli tako izdatno manjšino, da se bodo brez dvoma sčasoma povzpeli do večine. Društvo šteje okroglo 5000 članov. V nekaterih provincah je število članov tekom enega leta poskočilo za 100 do 200 odstotkov.

Društveni znaki iz šole. C. kr. dež. šolski svet za Kranjsko je izdal ukaz (z odlokom z dne 19. maja 1913, št. 2987), da učiteljem in katehetom med izvrševanjem službe v šoli ni dovoljeno nositi društvenih znakov na vidnem mestu.

Rodna hiša — šola. Island (Ledeni otok) je otok, daleč gori ob severnem tečaju, ob ledenem morju. Skoraj vse leto vlada ondi mraz in zima, zato pridelajo prebivalci le malo žita. Otroci radi zime, neugodnega, vulkanskega te-

rena in oddaljenosti večinoma ne morejo hoditi v šolo, in vendar se nauče prav dobro brati, pisati in računati. Neki naravoslovec iz Švice, ki je prišel ob svojem znanstvenem potovanju tudi na Islandsko, piše takole: »Ko smo govorili o šolstvu, sem čul, da znajo skoraj vsi otroci brati. Vprašam, če je šolstvo močno razvito. Izobražen zdravnik iz glavnega mesta Reykjavik mi je odgovoril: S sedmim letom znajo vsi naši otroci že čitati, pisati in računati. Tudi med najrevnejšimi ribiči ne dobite izlepa kakega otroka, da bi ne bil v potrebnih stvareh doma poučen. Naše matere — so naše učiteljice; rodne hiše so naše šole. Bližnji župniki nadzorujejo izobrazbo otrok; otroci, ki ne dokažejo zadostnega znanja v svetnih (najpotrebnejših) predmetih, ne dobé dovoljenja za sv. birmo. Otrok, ki ga župnik zavrne, da ne sme k sv. birmi, je za starše največja sramota. Prašajte kateregakoli ribiškega otroka, naj pove, kdo ga je učil o zgodovini in domoznanstvu, kdo ga je poučil o domačem rastlinstvu in pticah, pa vam bo odgovoril: »Modrmin« — »Moja mati«. Čast takim materam! — Brez šol pa vendar tudi Islandci niso. Imajo celó po eno medicinsko in bogoslovno višjo šolo, par srednješolskih zavodov in 30 ljudskih šol. Za izobrazbo pa skrbi še poleg tega 180 potnih učiteljev.

380.000 frankov mora plačati šolski svet za kanton Curih vsako leto za šolska učila in potrebščine, ki jih dobivajo otroci zastonj. Ali bi se pri nas dalo kaj takega uvesti?

Značilna izjava. Zastopnik lista »Bulletin de la Semaine« je obiskal španskega grofa Romanones, da bi izvedel njegovo sodbo o političnem položaju na Španskem. V svojem odgovoru je rekel vodja španske vlade med drugim tudi tole: »Kar se mene tiče, se ne maram v verskem vprašanju lotiti nobene reči razen v sporazumu s sveto stolico...«

Glede Ferrerove afere se je izrazil: »Ferrer ni bil drugega nego običajen zločinec.« (Tako »Vrhbosna« 1913, št. 9.) To bo menda dovolj jasna obenem pa objektivna sodba iz ust moža, ki se prišteva — kolikor znano — liberalni struji. Kljub temu bodo naši liberalni pedagogi še vedno proslavljali Ferrerja kot vzornega junaka in velikega šolnika.

Uspeh španskih katoličanov. Malo je manjkalo, pa bi bili razkristjanili špansko šolstvo, če ne bi bili stopili na nože katoličani. Vlada je zaenkrat še skrila svoje rožičke. Podpisan je dekret, ki določuje, da je verstveni pouk obvezen predmet.

Mrtvo morje gineva, tako se čuje, ker Jordanove pritoke močno izrabljajo za namakanje nanovo obdelanih obrežnih pokrajin, in ker voda vsled vročine močno izhlapeva.

200 učiteljšič imajo na Pruskem; tekom zadnjega desetletja je poskočilo število učiteljskih semenišč od 132 do 200. Koncem leta 1911. so imeli 182 semenišč za učiteljske kandidate in 18 za učiteljske kandidatke. Da bi se dosegla ožja zveza semenišč z ljudsko šolo, znanosti z življenjem, so poverili lani učiteljšičnim ravnateljem nadzorstvo čez nekaj ljudskih šol v okolišču pripravnice. Ker se jim je s tem namnožilo delo, so jim za čas odsotnosti prideljeni prorektorji.

Prvi pedagoški seminar na Pruskem je bil otvorjen v zadnjem zimskem semestru na vseučilišču v Halle. Predavanja je imel neki prof. dr. A. Rausch. Za to stroko doslej še ni bilo dovolj sposobnih moči; ako pa se bodo napravljale posebne stolice, se bo oglašalo brez dvoma čedalje več kompetentov.

Armada dijakov. Na dunajskem vseučilišču je bilo letos v zimskem semestru vpisanih 10.314 slušateljev; visokošolaric je bilo 895. Nemcev je med slušatelji baje samo 30 %.

Slovstvo in glasba

»Roža sveta«. Povest iz dobe tretje križarske vojske. Angleški spisal H. R. Haggard. Prevel J. M. V Ljubljani 1913. Založila Katoliška Bukvarna. Cena 2 K 80 vin., vezano v platnu 3 K 90 vin.

Ta povest je izšla kot XVIII. zvezek »Ljudske knjižnice«. Snov je zajeta iz dobe križnih vojsk. Pisatelj Haggard je pravi mojster ter zna očarati s svojo pripovedno umetnostjo. »Roža sveta« je povest, ki jo pozna svetovno slovstvo. Povest razvija in pogloblja značaje tako, da vidi bralec pred seboj ne shem, marveč žive ljudi od mesa in krvi. Dogodek za dogodkom, epizoda sledi za epizodo, in vse je izvedeno s toliko živahnostjo in iskrenostjo, plastiko in verjetnostjo, da te vleče za seboj, in če izhaja povest slučajno v odlomkih, v obliki »podlistka«, nevoljen odložiš list, ker ti ustavi branje in povest. A to še ni ono, kar smo hoteli povedati. Ne dá se premeniti, zakaj naravno in samoposebi umevno je, da se katoliški bralec iz morja raznih romanov in novel, ki obravnavajo vsakdanje, brezpomembne,

minljive ali celo škodljive reči brez one važne »niti od zgoraj«, rad povrne k onim povestim, ki govoré v njegovem jeziku, ki dihajo njegovo svetovno naziranje in zato ne ugajajo samo z estetiške, marveč tudi z npravne in verske strani. Smemo torej po pravici zahtevati, da se take povesti, iz katerih govori katoliško mišljenje in čuvstvanje, poleg literarno enakovrednih vendar vsled svoje notranje vrednosti vsaj v katoliških listih vedno na prvem mestu omenjajo in priporočajo. To toplo priporočilo velja »Roži sveta«.

M.

12. Pange lingua—Tantum ergo—Genitori. IV. voc. inaequal. Avctore Fr. Gerbić. Op. 49. Cena K 1'80, vsak glas K 0'40. Ljubljana 1912. Založila Kat. Bukvarna v Ljubljani.

Skladatelj Gerbić se je pri uredbi teh napevov oziral v prvi vrsti na naše razmere po deželi, kjer cerkveno petje oskrbujejo bolj pičli in majhni ali tudi otroški zbori. — Zbirka je vredna vsega priznanja.

Listnica uredništva

Listnica uredništva. V 4. številki »Slovenskega Učitelja« je bila na strani 91. notica: »Kako naši hvalijo liberalne učiteljice«. V pojasnilo dodamo, da je dotična notica splošnega značaja in da pod začetnimi črkami, ki so tam označene, ni soditi nobene gotove osebe. To je samoposebi umevno, razvidno pa tudi iz stilizacije omenjenega, dobrohotečega krca. Interpelantu, ki se je čutil prizadetega, povemo, da je pisec, ki je poslal notico, iz takega kraja, da bi žaljenega gospoda komaj poznal. — Nekateri go-

spodje in gospodične se čudijo, da so dobili samo dve številki našega lista. Bodi še enkrat povedano, da smo tretjo in nadaljnje številke poslali samo naročnikom, t. j. tistim, ki so list ali plačali ali pa vsaj naročili. Vsem, ki so dobili dve številki na ogled, pa se niso nič zmenili in niso dali nobenega obvestila, smo list ustavili. Prosimo torej še enkrat, naj se zglase vsaj z dopisnico, potem bomo takoj doposlali zaostale številke.

Razpis učiteljskih služb

V šolskem okraju Kranj se s pričetkom šolskega leta 1913/14 v stalno namoščenje razpisujejo naslednja učna mesta: 1. mesto nadučitelja in slučajno tudi drugega učitelja na v dvorazrednico razširjeni ljudski šoli v Podbrezjah; 2. eno učno mesto na sedaj trirazredni ljudski šoli v Preddvoru; 3. učitelja in šolskega voditelja na novoustanovljeni enorazredni ljudski šoli v Trebiji, občina Oselica. — Redno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom vlagati do 5. julija 1913.

V postojnskem okraju: Nadučiteljsko mesto na dvorazrednici v Vremah. Prošnje do 3. julija 1913.

V logaškem okraju: Učno mesto za učitelja na enorazrednici v Ledinah. Rok 25. junija 1913.

V krškem okraju: Učiteljske službe na šestrazrednici v Mokronogu, na štiri-razrednici v Št. Jerneju, na trirazrednicah v Škocijanu in v Šmarjeti in na enorazrednici v Dobovcu. Prošnje do 16. junija 1913. (Za Mokronog in Št. Jernej — samo moški prosilci.)

NB. Vsa vprašanja in dopise, ki se tičejo slov. katoliškega kongresa za pedagogiko — sprejema uredništvo »Slovenskega Učitelja«.

